

Čís. 6147.

»Rolní pokladna bývalých měšťanů v Českém Brodě« není totožnou s »Měšťanskou rolní pokladnou v Českém Brodě«. Na samostatné právní povaze »Měšťanské rolní pokladny« a jejím vlastnickém právu k pozemkům nenastala změna ani zákonem o přeměně obecního statku v kmenové jmění obecní ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n. ani zákonem o zrušení ustanovení obecních zřízení o měšťanském právu ze dne 15. dubna 1920, čís. 304 sb. z. a n.

(Rozh. ze dne 24. června 1926, Rv I 1951/25.)

Žalobě »Rolní pokladny bývalých měšťanů v Českém Brodě« proti městu Českému Brodu, o výrok, že žalovanému městu nepřísluší vlastnické právo k řadě pozemků, bylo oběma nižšími soudy vyhověno.

N e j v y š š í s o u d žalobu zamítl.

D ů v o d y:

Ačkoliv žalované město vzalo námitku nepřipustnosti pořadu práva již při jednání v první stolici zpět, uvažovaly o ní oba nižší soudy a uznaly pořad práva přípustným, poněvadž předmětem sporů jest vlastnictví pozemků, tedy právo soukromé, upravené všeobecným občanským zákoníkem, o němž přísluší rozhodovati řádným soudům. S tímto jejich názorem dlužno souhlasiti, ale zdůrazniti, že pojmu vlastnictví jako výhradné a neobmezené právní moci nad věcí se nepříčí zákonná obmezení této moci, založená na zvláštních zákonech (§ 364 obč. zák.), že taková obmezení se mohou zakládati zvláště na veřejnoprávní povaze předmětu neb i předmětu vlastnického práva, a že proto soudní rozhodování o vlastnictví ke sporným pozemkům nevylučuje zásadně další rozhodování správních úřadů o jejich správě a požívání, vzhledem k zákonu o zrušení ustanovení obecních zřízení o právu měšťanském ze dne 15. dubna 1920, čís. 304 sb. z. a n. Žalobní nárok byl po opětném kolísání upraven na zápornou žalobu určovací. Žalující strana domáhá se jím výroku, že žalovanému městu nepřísluší vlastnické právo ke sporným pozemkům a že jest povinna zdržeti se ohledně nich jakýchkoliv rušebních činů. Správně vystihl již první soud, že ve své podstatě jest žaloba vlastnickou zápornou žalobou čelící k ochraně vlastnictví před rušením žalované strany, že však i určovací návrh jest přípustným. Podle §u 228 c. ř. s. lze podati žalobu na určení práva nebo nedostatku práva, prokáže-li žalobce právní zájem, by se takové určení stalo co nejspíše. Žalující strana odůvodňuje svůj zájem právem vlastnickým a jeho porušováním se strany žalovaného města. Obojí by musila dokazovati i při ryzí záporné žalobě vlastnické. Jelikož rušební činy města nejsou sporny, závisí osud žaloby, ať se pokládá za pravou žalobu

vlastnickou, či za pouhou určovací žalobu, na zjištění vlastnického práva žalující strany; poslední konečná úprava žalobního návrhu nemá vlivu. Žaloba byla původně podána Měšťanskou rolní pokladnou v Českém Brodě, jíž byly sporné pozemky podle rozsudku ze dne 25. srpna 1843 v pozemkové knize připsány. Ve sporu tehdy provedeném žalovala městská obec Český Brod měšťanstvo v Českém Brodě na vrácení sporných pozemků, byla však se svou žalobou rozhodnutím nejvyššího soudu zamítnuta. Ač měšťanstvo jest pouhou řídicí mýšlívou městských obyvatelů, bylo uznáno již v onom sporu za samostatný podmět práv a závazků s vlastní způsobilostí právní i procesní. Tento stav se do vydání zákona o zrušení měšťanských práv čís. 304/1920 nezměnil. Nezměnil se po stránce právní, neboť § 12 českého obecního zřízení ze dne 16. dubna 1864, čís. 7 z. zák. ustanovuje výslovně, že se nic nemění na vlastnickém právu jednotlivých osad neb celých tříd občanů, ale ani po stránce skutkové, neboť podle zjištění prvního soudu byly sporné pozemky od nepaměti spravovány a užívány jako zvláštní, samostatné, od obecního majetku odlišné jmění, Měšťanská rolní pokladna jako jejich vlastník kupovala a prodávala pozemky, poskytovala obci zápůjčky, byla vůči obci věřitelem i dlužníkem a nakládala svobodně výtěžkem svého majetku. Nelze tedy Měšťanské rolní pokladně až do vydání zákona čís. 304/1920 upřít povahu samostatné právní osoby, při čemž nezáleží na tom, zda má býti pokládána za pouhý předmět, či za zvláštní pojmenování Českobrodského měšťanstva jako podmětu vlastnického práva, a zda takto zjištěnou samostatnou právní osobu sluší pokládati za korporaci, samostatný fond, pouhé účelové jmění či nadaci. V samostatné právní osobnosti Měšťanské rolnické pokladny a její vlastnickém právu ke sporným pozemkům nenastala změna ani zákonem o proměně obecního statku v kmenové obecní jmění ze dne 17. července 1919, čís. 421 sb. z. a n., ani zákonem o zrušení ustanovení obecních zřízení o měšťanském právu čís. 304/1920. Podle důvodové zprávy ústavního výboru o onom zákoně tisk čís. 1317 rozuměly se obecním statkem takové nemovitosti, které byly ve vlastnictví obce, a na nichž podle tehdy platných pravidel obecních zřízení bylo vyhraženo určité třídě občanů zvláštní požívací právo rázu veřejnoprávního. Takto vymezený pojem obecního statku odpovídal ustálenému právníckému názvosloví, a nutno se jím řídit i při výkladu zákonů čís. 421/1919 a 304/1920. Jenom takový obecní statek byl těmito zákony prohlášen za kmenové obecní jmění. Majetek, který nebyl vlastnictvím obce, nýbrž určité třídy občanů, nebyl prohlášen obecním jměním, jeho odlišnost od obecního jmění a tím i samostatná právní osobnost zůstaly nedotčeny. Uvažování o tom, zda a jaký vliv má zákon čís. 304/1920 na správu takového majetku a jeho užívání, nenáleží do rámce tohoto sporu. Kdyby bylo zůstalo při žalobě Měšťanské rolní pokladny, musilo by býti žalobě vyhověno, předpokládajíc ovšem, že žalobkyně byla ve sporu řádně zastoupena. Žalované město popírá, že Viktor W. a Adolf Ř., kteří jako předseda a člen výboru podali jménem Měšťanské rolní pokladny žalobu, jsou oprávněni ji zastupovat, tvrdíc, že mohla býti ve sporu platně zastoupena jenom buď starostou města, neb opatrovníkem. Nižší soudy nejednaly o této námitce a nepotřebovaly o ní jednati,

poněvadž hned při prvním ústním jednání dne 16. června 1921 opravila žalující strana své jméno na »Rolní pokladnu bývalých měšťanů v Českém Brodě«, udávajíc, že podle usnesení valné hromady se volná dosud korporace »Měšťanská rolní pokladna« proměnila ve spolek tohoto jména. Podle stanov z 1. srpna 1920 sestoupili se všichni tehdejší dosavadní měšťané v Českém Brodě počtem 38 ve spolek »nastupující na místo Měšťanské rolní pokladny, kterážto korporace po zrušení práva měšťanského nemůže obnovovati své členstvo«. Počet členů měl býti udržován na původní výši, o přijetí jejich a podmínkách přijetí rozhoduje valná hromada spolku většinou hlasů. Zrušení spolku musí býti usneseno kvalifikovanou většinou na valné hromadě, která rozhodne také o spolkovém jmění. Zemská politická správa prohlásila výnosem ze dne 17. září 1920, že nezakazuje podle zákona ze dne 15. listopadu 1867, čís. 134 ř. zák. o právu spolčovacím utvoření se tohoto spolku, okresní soud v Českém Brodě povolil pak na základě stanov a připouštějícího výnosu zemské politické zprávy při vlastnickém právu Měšťanské rolní pokladny knihovní poznámku, že správné označení vlastníka na dále zní »Rolní pokladna bývalých měšťanů v Českém Brodě«. Žalující strana míní a oba nižší soudy s ní souhlasí, že tím jest dostatečně prokázána totožnost původně žalovavší Měšťanské rolní pokladny a nyní žalujícího spolku, ohledně něhož ovšem veškeré pochybnosti v příčině řádného zastoupení odpadají, poněvadž dodatečně předložená plná moc vyhovuje jeho stanovám. Dovolací soud nemůže tomuto názoru přisvědčiti. Nižší soudy spatřují neprávem v utvoření se spolku pouhou změnu jména a organizace dřívější korporace, mající za účel zjištění a stabilisování jejich účastníků. Rolní pokladna bývalých měšťanů není pouhým novým označením nově organisované dřívější Měšťanské rolní pokladny, nýbrž novou, ode všech jiných odlišnou právnickou osobou, jež vznikla z vůle svých prvých členů teprve ustavením se spolku a rozhodnutím politického úřadu o jeho přípustnosti. K tomu, by nově založený spolek byl pokračovatelem Měšťanské rolní pokladny, takže by na něj přešla její právní osobnost i její jmění, nedostačilo usnesení oněch 38 bývalých měšťanů, kteří byli při vydání zákona čís. 304/20 jejími účastníky. Jako jejich účastenství na Měšťanské rolní pokladně nezáleželo na pouhé vůli neb na vůli ostatních účastníků, nýbrž na udělení měšťanského práva obecním zastupitelstvem (§ 8 ob. zř.), tedy na platném právním aktu, nestačila pouhá jejich vůle k rozhodnutí o měšťanském majetku a to tím méně, když při zřízení a ustavení se spolku nebyli již měšťany, neboť přestali jimi býti současně s účinností zákona čís. 304/1920. Pouhým zrušením měšťanských výsad nezanikla veřejnoprávní vázanost měšťanského majetku, projevující se tím, že jeho užívání bylo vyhrazeno osobám, jsoucím v určitém veřejnoprávním vztahu k obci a že majetek neměl býti odcizen tomuto účelu. V nově utvořeném spolku mizí úplně tato vázanost, podle jeho stanov nemá obec na spolek a jeho jmění žádného vlivu, a záleží jenom na usnesení se spolkové valné hromady, bude-li spolek dále trvati a plniti svůj účel, či se rozejde, a co se stane s jeho jméním. Kdyby sporné pozemky byly uznány za majetek žalujícího spolku, nic by nepřekáželo, by si je jeho čle-

nové mezi sebe nerozdělili. Nedostačuje-li pro nástupnictví spolku v majetek Rolnické měšťanské pokladny usnesení se posledních měšťanů, tím méně může se žalující strana dovolávat výnosu zemské politické správy, jímž bylo podle zákona o právu spolčovacím vzato na vědomí utvoření se spolku, ani výnosu okresní politické správy, jímž byl vznik spolku osvědčen. Ani ten ani onen výnos nemohly způsobiti změny v soukromých právech. Ani knihovního usnesení okresního soudu, jímž bylo nařízeno poznamenání nového označení vlastníka sporných pozemků, nelze se s úspěchem dovolávat, neboť pouhá poznámka nemůže podle knihovního zákona způsobiti změnu v právu vlastnickém; obsah poznámky pak odporuje skutečnému stavu. Žalující spolek není totožným s Měšťanskou rolní pokladnou v Českém Brodě, jež jest vlastníci sporných pozemků, a neprokázal, že jich od ní platně nabyt. Žaloba jest jako vlastnická žaloba neodůvodněná, jako určovací žaloba pro nedostatek prokázaného zájmu nedovolená, proto nezbylo, než vyhověti dovolání a žalobu zamítnouti.

Čís. 6148.

Smlouva o převzetí advokátní kanceláře. Pokud nejde tu vzhledem k okolnostem případu o smlouvu neplatnou.

(Rozh. ze dne 24. června 1926, Rv I 57/26.)

Vdova po advokátu Dr. D-ovi ujednala s advokátem Drem F-em, že mu postoupí advokátní kancelář D-ovu za 120.000 Kč, z nichž Dr. F. zaplatil pouze 50.000 Kč. Žalobě banky, jakožto postupnice vdovy po D-ovi o nedoplatek, bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem mimo jiné z těchto

důvodů:

Žalovaný setrvává v dovolání na právní námitce, že smlouva o převzetí advokátní kanceláře zemřelého Dr. Oldřicha D-a, z níž jest žalován, jest neplatná, poněvadž předmětem jejím bylo jenom převzetí klientely, což jest plněním nemožným. Námitka jest bezpodstatná. Lze bez výhrady přisvědčiti dovolateli, že jest podstatný rozdíl mezi provozováním advokacie a jiných živností, při nichž pravidelně na osobní činnosti a vlastnostech podnikatele tak nezáleží. Proto nemluví se o advokacii jako o živnosti, nýbrž jako o svobodném povolání. Přes to jest i advokacie výdělkovým podnikem, a úspěch tohoto podniku nezáleží výhradně na osobní činnosti a vlastnostech advokáta, nýbrž také ještě na celé řadě dalších hmotných i nehmotných předpokladů, které, organisovány v jeden celek, spoluurčují hmotný úspěch podniku, mají samy pro sebe jistou majetkovou hodnotu a mohou býti a bývají pod jménem advokátní kanceláře předmětem obchodu. Náleží sem opatření vhodných a náležitě vybavených kancelářských místností, způsobilého personálu, známost kanceláře a navyklost obecenstva používati jejích služeb, trvající styky s klientelou, zabezpečení určitých prací pro nejbližší dobu a vším tím poskytnutá příležitost a možnost uplatnění činnosti a schopnosti pro budoucnost. Není správné tvrzení, že v tomto případě byla výhradním předmětem smlouvy klientela Dra D-a. Bylo smluveno, že vdova požádá